

ПОНЯТТЯ Й ОСОБЛИВОСТІ ТЕРОРИЗМУ ТА ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

Ключові слова: тероризм, суспільно-небезпечне діяння, політичне насилля, глобальна проблема.

Keywords: terrorism, social danger, political violence, global issue.

Анотація: У тезах розглянута природа і особливості тероризму та терористичного акту. Встановлено відмінні риси тероризму та терористичного акту, а також зазначені різноманітні суспільно-небезпечні наслідки.

Abstract: In theses examined the nature and the features of terrorism and act of terrorism. Distinctive features of terrorism and act of terrorism are established; varied socially dangerous consequences are defined.

Тероризм є одним з найскладніших та найнебезпечніших явищ як минулого так і сьогодення. Однак з часом він набирає все більш загрозливого та глобального характеру, в результаті чого гине велика кількість людей, суспільство зазнає значних матеріальних втрат, нівелюються духовні цінності та панує атмосфера жаху, ненависті та взаємної недовіри в суспільстві й державі.

Одна з наукових проблем в області правової протидії тероризму – розробка категоріального апарату. На даному етапі в світі досліджуються різні аспекти проблематики «тероризму» – філософський, політичний, історичний, психологічний, соціологічний, правовий. Однак все ще не сформовано єдиного визначення як у вигляді особливого соціально-негативного явища, так і конкретних суспільно-небезпечних діянь, оскільки це явище є складним та характеризується багатогранністю і зв'язком з іншими явищами і процесами дійсності.

Розглядаючи тероризм з кримінального боку, треба зазначити, що кримінальна поведінка є об'єктом дослідження двох наук: кримінології та кримінального права. Тому поняття злочину має два визначення – кримінальне й правове.

У кримінологічному розумінні поняття тероризму з'явилося наприкінці XVII століття й походить від слова терор (лат. *terro* – страх, жакливість) [2]. Саме це й визначає тероризм як особливу форму політичного насилля, що використовувалась протягом людської історії як засіб політичної боротьби в інтересах держави, організації та окремих груп людей. Публічну страту кримінальних або політичних злочинців, спалення на вогнищі єретиків, а також страти непокірних в період якобінської диктатури у Франції можна вважати класичною формою тероризму [1].

Основними тенденціями сучасного тероризму є:

- збільшення кількості терористичних актів і постраждалих;
- міжнародний характер терористичних організацій та угруповань;
- використання релігійного фактору;
- розробка нових і вдосконалення існуючих форм та методів терористичної діяльності, спрямованих на збільшення масштабів наслідків терористичних актів і кількості постраждалих;

• спроби використання тероризму як інструменту втручання у внутрішні справи держав.

Тобто тероризм у кримінологічному сенсі – антисоціальний феномен, що виявляється зовні у різноманітних формах та видах. Існують внутрідержавний та міжнародний тероризм, індивідуальний і колективний; політичний, національний, релігійний та інші.

Одна з відмінних особливостей тероризму – масштабність терористичних атак, яка спрямована на заподіяння шкоди багатьом соціально-вагомим благам, інтересам, цінностям, таким як мир та безпека людства, особистості, власності, суспільної безпеки, політичної та економічної системи, національних відносин та ін. Тобто, тероризм став інструментом соціальних змін і трансформацій. Завдяки своїм характеристикам, як ефективність, анонімність, ухилення від можливих санкцій світового суспільства, невеликі витрати на створення та реалізацію, тероризм став інструментом реалізації політичних інтересів.

Інша особливість – «подвійний» характер постраждалих від терористичного акту. З одного боку, це вибірковість жертв (політичні фігури, представники влади), з іншої – випадковість жертв (прості громадяни, населення) [3].

Ще одна своєрідна особливість – здійснення терористичної діяльності з використанням джерел підвищеної небезпеки (зброя, бойові припаси, вибухові пристрої та речовини, отруйні та/або радіоактивні речовини та ін.)

Четверта особливість – це багаторівнева будова мети терористичного акту, безпосередня направленість теракту на створення ситуації страху, соціальної напруги, суспільної дезорганізації, паніки, хаосу для досягнення відповідних цілей, таких як підрив економічної безпеки та обороноздатності держави, захват влади, змінення політичного і соціально-економічного устрою, порушення територіальної цілісності країни, розв'язання війни, примус влади до прийняття рішень бажаних для терористів.

Тому можна зробити висновок, що тероризм характеризується різноманітністю суспільно-небезпечних наслідків, що виражаються у заповіданні фізичної, майнової, іншої матеріальної чи нематеріальної шкоди, а також у загрозі суспільній безпеці, здоров'ю населення, державному устрою, суверенітету країни, миру та безпеці людства.

Список використаних джерел:

1. Васілін М.М. Щодо безпосереднього об'єкта сприяння вчиненню терористичного акту / М.М. Васілін. // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaau_2013_2_7.pdf.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та СБ) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. - 1736 с.

3. Журавльов А.Ю. Поняття та сутність злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю / А.Ю. Журавльов // Митна справа. – 2014. – № 3 (2). – С. 70-76.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017